

ПЕРЕВАГИ ВЕРТИКАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В АГРОБІЗНЕСІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

In the article the problem of agribusiness structural transformation is considered. The key incentives for the vertical associations creation are analyzed. The main advantages of vertical integration in agribusiness are presented.

Глобалізаційні процеси та ринкова трансформація спричинили зростання конкуренції між товаровиробниками. Пошук шляху гармонізації виробничого процесу та забезпечення розвитку агробізнесу на принципі паритетності для всіх учасників продуктового ланцюга призвів до зростання значення нових організаційних форм підприємств – вертикально інтегрованих структур.

Вертикальна інтеграція може бути описана як функціональна координація одного або декількох процесів в кожній з послідовних стадій виробництва, яка спричиняє їх співпрацю як єдиного уніфікованого процесу [1, с. 179]. Вертикальна інтеграція, як правило, пояснюється в рамках технологічних синергій (наприклад, економія масштабу чи обсягу) або в термінах структури ринку та взаємодії (наприклад, подвійної маргіналізації, трансакційних витрат). До основних причин, які сприяють створенню вертикально інтегрованих суб'єктів ми відносимо: зниження доходів малих окремих операторів ринку; економію, пов'язану з розміром підприємства; зростання кількості споживачів та зміну кон'юнктури їх розташування; появу нових технологій, які зробили вигідним застосування прогресивних методів виробництва; зміну попиту на постачання стандартизованих продуктів, спричинену зміною кількості роздрібних операцій; істотне накопичення капіталу в деяких сегментах промисловості.

Вчені розглядають вертикальну інтеграцію в якості стратегічного інструменту в створенні конкурентних переваг за рахунок ослаблення конкурентної сили постачальників і споживачів [2]. Деякі підприємства можуть вертикально інтегруватися з метою мінімізації транзакційних витрат, підвищення контролю над ресурсами, отримання більшої ренти, збільшення бар'єрів входу в галузь і перекривання конкурентів. Тис Д. пояснює, що вертикальна інтеграція сприяє успішному розвитку підприємств та реалізації системних інновацій шляхом сприяння інформаційним потокам та координації [3, с. 205]. Вертикальна інтеграція передбачає ближчу форму координації, що, в свою чергу, покращує потік інформації по ланцюжку поставок і підвищує здатність аграрних підприємств з виявлення потреб і пристосування до змін споживчого попиту.

Одним із основних показників ефективності інтеграції підприємств агробізнесу є зміна прибутку суб'єкта інтеграції після набуття членства в інтеграційному об'єднанні. Ми припускаємо, що підприємства вирішують інтегруватися, якщо очікувана вигода від цього перевищує аналогічні показники при роботі різних підрозділів незалежно один від одного. Тобто, інтеграційна вигода існує, якщо більш ефективнішим є виробництво кількох різних продуктів в рамках однієї фірми, ніж роздроблювати виробництво кожного продукту, або множину продуктів, між окремими спеціалізованими фірмами. Важливо окреслити, що перевагою вертикальної інтеграції є безперебійні поставки сировини для підприємств роздрібною торгівлю та стабільні грошові потоки для виробників, оскільки вертикальна інтеграція пов'язує воедино контроль або управління двох чи більше стадій виробництва одного товару між постачальником сільськогосподарської сировини та представником роздрібною торгівлю.

При вивченні стану та тенденцій інтеграційної взаємодії в агробізнесі проведемо визначення основних цілей запровадження інтеграційних зв'язків агробізнесу, серед яких можна виділити такі: забезпечення неперервності єдиного технологічного процесу виробництва продукції та її переробки; постійне підтримання на належному рівні не тільки власного виробництва, а й виробництва у партнерів по технологічному циклу шляхом швидкої мобілізації для цих цілей капіталу; вирішення проблеми зниження ризику через обмежену відповідальність учасників інтеграції, сприяння реструктуризації підкомплексу і запровадження нових сучасних технологій; наближення умов виробництва і збуту продукції до світових стандартів через формування маркетингових служб.

Виробники продовольства часто пред'являють специфічні вимоги до сировини для своєї продукції. Водночас фірмі-покупцеві іноді важко контролювати ці параметри на ринку продукції, і вона приймає рішення про вертикальну інтеграцію для встановлення повного контролю над постачальником. Тобто, чим більшою є невизначеність виробника відносно якості сировини та наявності регулярних поставок, тим більшим є стимул інтегруватися з метою кращого контролю виробництва на вході.

Таким чином, вертикальна інтеграція є способом гармонізації та узгодження різних стадій виробництва, переробки та розподілу по всьому ланцюжку поставок. Якщо стратегія вертикальної інтеграції підприємств агробізнесу є добре спланованою і пристосованою до організаційних особливостей підприємства, вона надасть йому конкурентну перевагу.

Список використаних джерел:

1. Frank L.K. The Significance of Industrial Integration / L.K. Frank // Journal of Political Economy. 1925.- № 2. – P. 179–195.
2. Porter M.E. Competitive advantage: creating and sustaining superior performance / M.E. Porter. – New York: The Free Press, 1985. – 592 p.
3. Teece D.J. Firm organization, industrial structure and technological innovation / D.J. Teece // Journal of economic behavior & organization. – 1996. – № 31. – P. 193-224.